

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 33:

Forespørgsel til statsministeren, arbejdsministeren og erhvervsministeren [om bedre sikring af arbejdsmiljø og arbejdsglæde].

Af Ole Sohn (SF) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 18/1 2001).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Forespørgsel nr. F 11:

Forespørgsel til forskningsministeren, sundhedsministeren og justitsministeren:

»Vil regeringen oplyse, hvordan den vil sikre, at forskning i og forsøg med xenotransplantation – overførsel af organer fra dyr til mennesker – kun sker under hensyntagen til, at den fornødne sikkerhed er til stede, at eventuelle forsøg udelukkende sker i kontrollerede og begrænsede tilfælde, samt at donor- og forsøgsdyrenes velfærd overvåges nøje?«

Af Jann Sjursen (KRF), Flemming Kofod-Svendsen (KRF), Jens Ove Kjeldsen (KRF) og Ole M. Nielsen (KRF).

(Forespørgslen anmeldt 24/10 2000. Fremme af forespørgslen vedtaget 27/10 2000).

Begrundelse

Tove Videbæk (KRF):

Xenotransplantation er et vældig besværligt ord at skulle håndtere, også i en debat. Ordet betyder transplantation eller overførsel af organer fra dyr til mennesker, men selve sagen er mindst lige så besværlig at håndtere som ordet, nærmest utrolig kompliceret.

Der er ingen lette genveje eller løsninger på dette område. Her kræves det virkelig, at vi udviser rettidig omhu. Hvis ikke vi gør det, kan et eneste forsøg med xenotransplantation være årsag til smitte af en helt ny virus fra dyr til mennesker. Det kan være en virus, som er harmløs for dyr, men måske dødbringende for mennesker. I første omgang kan det være ét menneske,

der bliver smittet, men det kan i sidste ende dreje sig om epidemi, der rammer et helt samfund og måske hele menneskeheden. Vi behøver blot tænke på hiv-aids-problematikken for at huske, hvad det er, det her drejer sig om.

Med ud over den direkte smitte af sygdomsvirus, der kan overføres fra dyr til mennesker, er der også andre komplicerede elementer i dette komplekse problem.

Der er således etiske og eksistentielle spørgsmål for de pågældende mennesker, og så er der ligeledes den dyreetiske vinkel.

Der er foretaget forsøg med xenotransplantation rundt om i verden, i alt ca. 200 forsøg, og vi ved, at danske forskere også forfærdelig gerne vil være med.

Hele denne problematik og mere til ligger til grund for, at jeg på Kristeligt Folkepartis vegne vil spørge forskningsministeren, sundhedsministeren og justitsministeren om, hvordan regeringen vil sikre, at forskning i og forsøg med xenotransplantation kun sker under hensyntagen til, at den fornødne sikkerhed er til stede, at eventuelle forsøg udelukkende sker i kontrollerede og begrænsede tilfælde, samt at donor- og forsøgsdyrenes velfærd overvejes nøje.

Besvarelse

IT- og forskningsministeren (Birte Weiss):

Tak til Kristeligt Folkeparti. Jeg vil godt sige tak, for jeg synes, det er godt, at man endnu en gang sætter fokus på dette tema, og jeg tror, vi skal se i øjnene, at det skal vi gøre igen og igen.

Vi skal gøre det, fordi der hele tiden er nye ting, der bliver mulige, men først og fremmest naturligvis også, fordi der i genteknologien og bioteknologien er så mange meget vanskelige etiske problemstillinger, som der ikke findes entydige svar på.

Besvarelsen af denne her forespørgsel vil falde i tre tempi. Jeg vil besvare det, der har med forskning og forsøg med xenotransplantation at gøre, sundhedsministeren og justitsministeren vil redegøre for henholdsvis behandling af mennesker i denne forbindelse, og så er der spørgsmålet om dyrevelfærd.

Xenotransplantation betyder transplantation af levende celler, væv eller organer. I daglig tale opfatter vi det stort set som det, der blev sagt her til indledning, nemlig transplantation fra dyr til mennesker, men terminologisk korrekt

dækker det faktisk også transplantation fra dyr til dyr.

Det vil sige, at der her er tale om en teknik, som øger muligheden for, når vi tager fra dyr til mennesker, at skaffe organer eller væv nok til transplantationer.

Det er en problemstilling, som de fleste er meget optaget af, fordi der er så stor mangel på organer, og der er meget lange ventelister.

Teknikken rummer dog en række etiske problemstillinger, ligesom teknikken kan indebære, som det blev sagt, en række sundheds- og samfundsmæssige risici.

Emnet har været oppe mange gange. Det var f.eks. oppe ved en lejlighed, hvor Biosam og Københavns Universitet afholdt en ekspertkonference; det var, så vidt jeg husker i marts 1999, hvor spørgsmålet om risici var i fokus.

Opfølgningen af konferencen var en høring i Folketinget om xenotransplantation; det var i februar 2000. Høringen blev arrangeret af Teknologirådet og Det Etske Råd for Folketingets Forskningsudvalg og Sundhedsudvalg.

De to arrangementer satte vel tilsammen fokus på en meget central problemstilling, nemlig den risiko, der eksisterer for spredning af sygdomme fra det fremmede organ til mennesket.

Problemet kendes jo allerede ved transplantation fra menneske til menneske. Det kan være ved blodtransfusioner, hvor f.eks. hivvirus eller leverbetændelse kan overføres. Xenotransplantation rummer den samme risiko, altså overførsel af sygdomme forårsaget af bakterier eller virus, men derudover er der så en risiko, som er introduktion af nogle helt nye typer sygdomme, hvor vi ganske enkelt ikke ved, hvordan en, lad os bare kalde det gemt sygdom i et dyreorgan, kan udvikle sig, når det er et organ i menneskekroppen. Vi ved heller ikke, i hvor høj grad det kan føre til epidemier, men der er al mulig grund til at være på vagt.

Udviklingen af hiv er i virkeligheden også et eksempel fra nyere tid på en virus, som er vandret fra dyr til mennesker; BSE og Creutzfeldt-Jakobs syndrom er et andet eksempel. Så vi kender godt rækkevidden af det, vi taler om her i dag.

Anerkendte forskere mener, at risikoen for overførsel af virus måske nok er lille, men at den eksisterer. Hos grisen, som jo anses for at være det mest velegnede donordyr, findes der virus, som er harmløse for grisen, men som kan gøre mennesker meget alvorligt syge. Det betyder, at xenotransplantation kan have nogle helt utilsig-

tede og uoverskuelige konsekvenser. Men reelt ved vi ikke noget om, i hvilket omfang det rent faktisk kunne ske.

Man kan derfor opdele risikoen ved xenotransplantation i den individuelle og den samfundsmæssige risiko. I første omgang er det den enkelte patient, der risikerer smitten. I sidste ende kan man risikere, at smitten udvikler sig til meget alvorlige epidemier og bliver et meget stort samfundsproblem.

Hvordan vil så eventuelle forskningsprojekter blive behandlet med den gældende lovgivning? Sådan som loven ser ud, skal konkrete projekter om xenotransplantation behandles af en regional videnskabetisk komité. Hvis der ikke kan opnås intern enighed om bedømmelsen dér, forelægges projektet til afgørelse i Den Centrale Videnskabetiske Komité med en begrundelse for uenigheden. Den regionale komité kan også vælge at anse forberedelse af xenotransplantation som projekter, der rejser spørgsmål af en så principiel karakter, at man under alle omstændigheder mener, at det skal forelægges den centrale komité.

Det var så formaliteterne i det. Men reelt er der jo her på det allerseneste sket det, at Den Centrale Videnskabetiske Komité og Det Etske Råd har drøftet spørgsmålet om xenotransplantation og har valgt at udsende en fælles udtalelse, det var den 22. januar, og af den udtalelse fremgår det, at man anser forsøg, der involverer xenotransplantation eller forberedelse til det, for at indebære nogle nye principielle etiske problemstillinger, som har meget stor rækkevidde, og jeg vil godt sige, at jeg er absolut enig i den måde at forholde sig til problemet på.

Derfor henstiller CVK til de regionale komiteer, at de indtil videre betragter forsøgene som så principielle, at der altid skal ske en forelæggelse for den centrale komité, selv om der formelt ikke er nogen pligt til det, sådan som det fremgår af den lovgivning, jeg refererede til før.

Hermed vil jeg godt give ordet til sundhedsministeren, som vil redegøre for den behandlingsmæssige side af sagen. Sundhedsministeren.

Formanden:

Her i salen er det dog formanden, der giver ordet, skal jeg lige indskyde. Men derfor må sundhedsministeren gerne tale. Værsgod.

Sundhedsministeren (Arne Rolighed):

Under alle omstændigheder tak for ordet.

Lad mig først til en indledning slå fast, at Sundhedsstyrelsen har oplyst over for mig, at behandlingen af mennesker med xenotransplantation ikke finder sted i Danmark, og at der heller ikke er udsigt til, at det vil blive aktuelt i de nærmeste år.

Der foregår klinisk forskning i udlandet, og det kan ikke udelukkes, at anvendelse af dyreorganer med tiden kan blive et realistisk alternativ til menneskeorganer. Jeg vil snarere sige, at vi må håbe det, også i lyset af, at så mange mennesker med livstruende sygdom står og venter på at få et organ.

Som forskningsministeren nævnte, mangler der organer, og vi må konstatere, at xenotransplantation, hvis det bliver en realitet, vil kunne hjælpe mennesker, der venter på et organ. Men det nødvendige faglige, tekniske og videnskabelige grundlag for at tage konkret stilling til xenotransplantation i det danske sundhedsvæsen er langt fra til stede. Vi skal have rede på de medicinsk-teknologiske forhold som f.eks. afstødningmekanismer. Vi skal have belyst dyreorganers evne til at klare deres opgave i mennesker.

Lovgivningsmæssigt er xenotransplantation som udgangspunkt omfattet af lægelovens almindelige ansvarsregler. Det vil sige, at lægen samvittighedsfuldt og med faglig omhu skal varetage patientens interesse. Lægeloven regulerer forholdet mellem lægen og dennes patient.

Uden for et videnskabsetisk godkendt forskningsregi vil xenotransplantation ikke kunne tages i brug som behandlingsmetode, medmindre metoden er dokumenteret fagligt bedre end eksisterende behandlingsalternativer. Det er der ikke nogen eksempler på i dag.

Det vil sige, at den nye behandling i form af xenotransplantation foreløbig vil kræve en godkendelse i det videnskabsetiske komitéssystem, og jeg kan her henvise til forskningsministerens indlæg.

I enkelttilfælde og under helt særlige omstændigheder, hvor der kunne være et fagligt begrundet om end spinkelt håb om at redde et liv ved udførelse af xenotransplantation, ville dette dog i teorien kunne finde sted uden særlig godkendelse, også selv om det måtte være forbundet med en vis risiko for at overføre sygdomskim fra dyr til menneske.

Endelig forpligter lovgivningen ikke lægerne til at iværksætte langsigtet kontrol af modtagere af et dyreorgan for at spore eventuelle smittekim stammende fra donordyret. Lovgivningen

hjemler heller ikke opstilling af bindende, dvs. sanktionsbelagte krav til modtageren af et dyreorgan, f.eks. om livslang kontrol. Modtageren vil frit kunne fortryde et tilsagn.

Disse forhold må også drøftes nærmere, da vi ikke i Danmark har tradition for drastiske indskrænkninger i patienternes personlige rettigheder.

Det er vigtigt, at regler om xenotransplantation kommer til at gælde internationalt, ellers vil beskyttelsen i praksis ikke være tilstrækkelig, for vi har jo i dag mange muligheder for at blive behandlet i andre lande. Det er derfor også glædeligt, at der i Europarådets regi har været arbejde med denne problemstilling i de sidste 2 år, og at der kan findes retningslinjer og anbefalinger i løbet af det næste par år.

Hvis man i det internationale forum kan nå frem til retningslinjer, som de europæiske lande kan tiltræde, vil det være det bedste udgangspunkt for national regulering. Da det ikke er afklaret, om xenotransplantation i det hele taget vil vise sig som en realistisk behandlingsmulighed, og da der ikke er større sandsynlighed for, at xenotransplantation bliver en rutinebehandling i Danmark inden for en overskuelig årrække, har Sundhedsstyrelsen rådet mig til at afvente anbefalingerne fra Europarådet og til den tid vurdere dem i lyset af udviklingen på internationalt plan. Dette er jeg enig i.

Som en yderligere sikkerhed for, at xenotransplantation ikke vil kunne finde sted i Danmark uden forudgående videnskabsetisk vurdering, vil jeg efter samråd med Sundhedsstyrelsen lade styrelsen udsende en meddelelse om xenotransplantation til amterne og Hovedstadens Sygehusfællesskab.

Under henvisning til de særlige og endnu ikke afklarede mulige risici, som kan være forbundet med xenotransplantation, vil Sundhedsstyrelsen i meddelelsen henstille, at behandlingen med xenotransplantation på landets sygehuse ikke iværksættes uden for et videnskabsetisk godkendt forskningsregi, indtil der ved lovgivningen eller andre offentlige regler er skabt klare rammer for behandlingens samfundsmæssigt forsvarlige udøvelse uden for forskningsregi.

Alt i alt: Der foregår ikke i Danmark behandling af mennesker med xenotransplantation. Sygehusene får besked om ikke at gå i gang, før der ved lovgivning eller anden offentlig regulering er skabt klare rammer herfor.

Justitsministeren (Frank Jensen):

Ligesom forskningsministeren vil jeg også gerne indledningsvis takke Kristeligt Folkeparti for at have taget initiativ til denne debat om xenotransplantation.

Det er vigtigt, at der til stadighed er en bred og åben debat om et emne som dette, der for så mange af os i høj grad stiller krav om en ny og anderledes måde at tænke på, og det er vigtigt, at debatten ikke alene kommer til at koncentrere sig om menneskers sundhed, men også om forholdene for de dyr, som berøres af xenotransplantation, enten fordi de bliver anvendt som organdonorer, eller fordi de bliver anvendt til den forskning, som skal udføres.

Som det sidste punkt i forespørgslen spørges der, hvordan regeringen vil sikre, at donor- og forsøgsdyrenes velfærd overvåges nøje, når der udføres forskning i og forsøg med overførsel af organer fra dyr til mennesker. Ved besvarelsen af et sådant spørgsmål må man huske, at vi i Danmark altid har brugt og som samfund har accepteret at bruge dyr til både fødevarerproduktion og forsøg. Det afgørende er derfor ikke, om dyr må bruges, men – som forespørgslen også antyder – hvilke betingelser man skal opstille for brugen, og hvilke kontrolforanstaltninger der skal være til stede.

Dyreforsøgstilsynet har over for mig oplyst, at ansøgninger om tilladelse til at foretage dyreforsøg med henblik på at kunne udføre xenotransplantation bliver behandlet efter reglerne i dyreforsøgsloven og de bekendtgørelser, der er udstedt i medfør af denne lov, ligesom alle andre dyreforsøg. Det samme gælder den efterfølgende kontrol af de dyr, der anvendes i forsøg vedrørende xenotransplantation.

Efter dyreforsøgsloven må man ikke anvende hvirveldyr til forsøg, der må formodes at være forbundet med smerte, lidelse, angst eller varige mén for dyrene, medmindre man har en tilladelse fra Dyreforsøgstilsynet. Man kan desuden kun få tilladelse til forsøg med bestemte formål, f.eks. forebyggelse og behandling af sygdomme hos mennesker eller anden forskning. Loven indeholder endvidere en bestemmelse om, at Dyreforsøgstilsynet kan afslå at give tilladelse til dyreforsøg, hvis forsøget ikke skønnes at være af væsentlig værdi.

Det er også fastslået i dyreforsøgsloven, at dyreforsøg som udgangspunkt kun må udføres, når dyret er bedøvet. Hvis bedøvelse ikke er mulig eller uforenelig med forsøget, skal dyrets smerte, lidelse, angst eller varige mén begræn-

ses mest muligt med andre midler. Dyreforsøg må dog under ingen omstændigheder medføre stærke smerter, anden intens lidelse eller intens angst. Dyreforsøgsloven skal således sikre, at dyreforsøg kun finder sted, når de tjener et anerkendelsesværdigt formål, og når det kan godtgøres, at dyret behandles bedst muligt efter de givne omstændigheder.

Kontrollen med dyrene og med lovens overholdelse sker med Dyreforsøgstilsynets behandling af ansøgninger og ved tilsynets inspektioner af de institutioner og virksomheder, der får tilladelse til at udføre forsøg. Tilladelser til dyreforsøg bliver ofte givet efter dialog mellem ansøgeren og Dyreforsøgstilsynet om forsøgets opbygning, og skulle det forekomme, at dele af en ansøgning om tilladelse til et forsøg er overflødige eller uhensigtsmæssige, vil det kunne ændres under denne proces.

Hvis der i fremtiden skal foretages forsøg med overførsel af organer fra dyr til mennesker, vil man formentlig anvende organer fra grise, da man bl.a. på grund af grises fysiologiske og anatomiske ligheder med mennesket har valgt at satse på grisen som organonor. Der er efter min opfattelse ikke grund til at tro, at der generelt vil være tale om væsentlige velfærdsmæssige problemer for grisene ved, at de bliver anvendt som organonor ved xenotransplantation. Disse dyr vil i langt de fleste henseender ikke have det dårligere end dyr, der skal anvendes til produktion af fødevarer.

Derimod vil f.eks. forsøget, der skal afklare, i hvilket omfang transplanterede organer afstødes, kunne være belastende forhold for dyr, der modtager organer. Dyreforsøgslovens regler beskytter i disse tilfælde forsøgsdyrene mod unødigt smerte eller lidelse og sikrer, at dyrene under ingen omstændigheder kommer til at opleve stærk smerte eller lignende. Jeg har fuld tillid til, at Dyreforsøgstilsynet, når det giver tilladelse til at foretage dyreforsøg, sikrer, at loven overholdes, også når det gælder eventuelle forsøg vedrørende xenotransplantation.

Forhandling**Tove Videbæk (KRF):**

»Jeg tænker på, om mit liv, om det er mit, eller om det tilhører lægerne, og i så fald om jeg overhovedet er mig selv mere.«

Sådan spørger Peter Seeberg i sin novelle »Patienten« fra 1962. Den handler om en mand, der

på grund af sygdom efterhånden får foretaget transplantationer på alle dele af kroppen – benet, armen, tarmene, hjertet og hjernen, og et lignende spørgsmål får man lyst til at stille sig selv, når man fra sidelinjen følger med i forskningen inden for xenotransplantation, som er overførsel af organer og væv fra dyr til mennesker.

På den ene side giver xenotransplantation store forhåbninger om, at man vil kunne løse problemet med mangel på menneskelige organer. Men på den anden side rummer xenotransplantation en lang række problemstillinger, både faglige, sundhedsmæssige og etiske, som vi er nødt til at tage stilling til.

I Danmark forskes der allerede i at genmanipulere dyr, og mindre overflytning af væv fra dyr til mennesker finder allerede sted, f.eks. transplantation af hud, hornhinder, hjerteklapper osv. Men forskerne savner stadig sikker viden om den risiko, der er forbundet med overførsel af organer fra dyr til mennesker. Der er risiko for at overføre sygdomme, f.eks. gennem vira, som ikke gør dyrene syge, men kan udvikle nye epidemiske sygdomme hos mennesker. Udviklingen af hiv er et skræmmende eksempel på en virus, der er vandret fra dyr til mennesker, og et andet eksempel er den spanske syge i 1918-19, som dræbte 20 millioner mennesker. I nyere tid har der været et tilfælde i Malaysia, hvor over 100 mennesker døde af en virus fra svin samt et tilfælde af virus i Australien. Begge steder blev virus overført fra svin til mennesker, uden at man kendte til disse vira i forvejen.

Der er god grund til at være ydmyg med hensyn til den viden, som mennesker foreløbig er i besiddelse af om risici vedrørende xenotransplantation, skriver Louise Chapman, som er i Center for Disease Control and Prevention i USA. Hun arbejder også i WHO med dette spørgsmål, og hun tilføjer, at der er behov for en etisk analyse, som tager højde for både viden og ikkeviden om emnet. Også forskeren Robin Weiss, som er professor ved University College i London, gør opmærksom på, at mennesker, der får xenotransplantation, ikke er ene om at bære risikoen. Den skal bæres af mange flere – i princippet af hele menneskeheden – og det kan være vanskeligt at acceptere, at denne risiko er værd at løbe.

Ud over de sundhedsmæssige risici knytter der sig fundamentale etiske overvejelser til den nye form for transplantation, og ønsker vi at få dyreorganer ind i en menneskekrop? Bryder vi os om tanken om at gå rundt med et abehjerte

eller en svinenyre? Eller kan det sidestilles med at spise flæsketeg og hjerter i flødesovs? Eller med at have en benprotese eller en plastfyldning i tanden?

Xenotransplantation hvirvler os ind i et minefelt af eksistentielle spørgsmål. Er vi mennesker skabt som noget helt særligt, eller skal vi blot acceptere, at videnskaben gør vores krop til et objekt, en ting, der kan manipuleres med?

Med Seebergs ord: »Hvornår er jeg overhovedet mig selv mere?«

Teknikken i forbindelse med xenotransplantation indebærer, at menneskegener overføres til dyr, og at dyrs organer flyttes til mennesker. Dermed overskrides grænserne mellem dyr og mennesker på en sådan måde, at hidtidig udnyttelse af dyr som leverandører af beklædning og mad slet ikke kan sammenlignes med denne nye sammenblanding af dyr og mennesker som biologiske systemer.

Arterne på jorden kan forstås som udtryk for en fint tilpasset økologisk balance, og man kan desuden sige, at grænserne mellem arterne grundlæggende må være udtryk for Skaberens vilje med livet. Spørgsmålet bliver så, om vi har ret til at overskride disse grænser på den måde, som det tænkes gjort i forbindelse med xenotransplantation, og også disse livs- og menneskesynsspørgsmål skal diskuteres i forbindelse med xenotransplantation.

Vi mener derfor, at der skal sættes en stopper for xenotransplantation, indtil der foreligger en folketingsbeslutning, og på baggrund heraf skal jeg fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

- »Forsøg og behandling med xenotransplantation fra dyr til mennesker må ikke tages i anvendelse, uden at der er taget stilling til det fra Folketinget, uden at der åbnes adgang hertil fra de centrale sundhedsmyndigheder, og før der er taget stilling til de faglige og etiske problemer, der rejser sig i forbindelse med disse teknikker.
- En tilladelse bør bygge på, at der foreligger tilstrækkelig sikring mod de risici, der er forbundet med transplantation fra dyr til mennesker, samt at der er foretaget en grundig analyse af kendte og mulige forudseelige aspekter.
- Det bør tillige sikres, at xenotransplantation ikke indebærer lidelse for de involverede dyr.

Dansk regulering af området bør forholde sig til den internationale udvikling, herunder Europarådets forslag til retningslinjer, der forventes at foreligge om to år.

Folketinget opfordrer derfor regeringen til inden 1. november 2001 lovgivningsmæssigt at sikre, at forsøg eller behandling med xenotransplantation fra dyr til mennesker ikke finder sted, før der foreligger en folketingsbeslutning herom.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 47).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

Niels Bloch Jespersen (S):

Først tak til Kristeligt Folkeparti, fordi vi her i Folketinget får anledning til at diskutere dette meget vigtige spørgsmål, som jo kun kan blive afklaret, ved at man både i offentligheden og selvfølgelig også i Folketinget løbende forholder sig til det.

Jeg tror, vi er mange, der efter Teknologirådets høring om xenotransplantation sidste år blev efterladt med en nagende tvivl: Kan vi nu være sikre på, at denne metode ikke indføres ad bagdøren? Hvis læger f.eks. står over for en uafvendeligt døende, ung patient, kan man så være sikker på, at lægen ikke som den yderste mulighed vælger at forsøge med xenotransplantation, selv om risikoen for smittespredning til sunde mennesker ikke kan udelukkes?

En ting er, at ulighedsproblemerne med donornyrens og patientens celler langtfra er løst. Det betyder, at transplantatet udstødes eller dør efter ganske kort tid. Men det alvorligste perspektiv er, at det ikke kan afvises, at anvendelse af metoden kan medføre, at der udvikles nye smitsomme sygdomme, der spredes mellem raske mennesker. Tænk blot på konsekvenserne for folkesundheden, hvis der på grund af xenotransplantationer opstod en ny sygdom på linje med aids, men med smittespredning som influenza. Den risiko skal selvfølgelig være udelukket, inden det kan overvejes at anvende xenotransplantation som et behandlingstilbud eller i klinisk forskning.

Jeg synes, vi gennem de tre ministres besvarelse af forespørgslen har fået en god og rimelig betryggende afklaring af status på området. Vi ved nu, at xenotransplantation ikke anvendes af danske læger til behandling af patienter, og vi

har fået den fælles udtalelse fra Det Ethiske Råd og Den Centrale Videnskabetiske Komité af 22. januar i år, som tilsvarende slår hælene i. Sundhedsministeren har i dag oplyst, at Sundhedsstyrelsen vil udsende informationer, der, indtil en ny vurdering er foretaget, reelt kan sikre, at xenotransplantation ikke kan tages i anvendelse på det eksisterende videnskabelige og sikkerhedsmæssige grundlag.

Så til forskningsdelen, hvor det er vigtigt at få konstateret, at der ikke i Danmark foregår forskning med anvendelse af xenotransplantation til mennesker. Selvfølgelig kan der også i Danmark være forskere, der på et eller andet tidspunkt ønsker at udvikle dette felt, og normalt går vi jo ind for fri forskning. Men med de lægefaglige og etiske problemer, der er knyttet til selve den proces at overføre dyreorganer m.v. til mennesker, må der være tryk for, at man heller ikke som et klinisk-videnskabeligt projekt kan overføre dyreorganer, væv eller celler til mennesker uden en forudgående meget grundig vurdering i de centrale sundhedsmyndigheder, præcis som foreslået i pressemeddelelsen fra Det Ethiske Råd og Den Centrale Videnskabetiske Komité og helt på linje med ministrenes redegørelse til Folketinget i dag.

Endelig: Hvad med forsøgsdyrene? Det problem er jo til at overskue på baggrund af, at xenotransplantation, om nogen sinde, først vil være aktuel om en årrække. Men selvfølgelig skal lovgivningens dyreetiske principper overholdes ved videnskabelige forsøg, som justitsministeren netop har redegjort for.

Vi ved, at der gennemføres klinisk forskning med xenotransplantation i andre lande, og derfor er det vigtigt, at vi nøje forholder os til bl.a. Europarådets aktuelle arbejde med retningslinjer for området, som forventes afsluttet i 2002. Men xenotransplantation er kun ét af mange aktuelle bioteknologiske områder, hvor der er behov for en mere dybtgående afklaring af de forskningsmæssige, sundhedsmæssige og etiske aspekter.

Jeg skal derfor på vegne af Socialdemokratiet, Venstre, Det Konservative Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Centrum-Demokraterne og Det Radikale Venstre fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Xenotransplantation fra dyr til mennesker er en del af det samlede biotekområde, og dansk

regulering af området bør forholde sig til den internationale udvikling, herunder Europarådets forslag til retningslinjer, der ventes at foreligge om to år.

- Forsøg og behandling med xenotransplantation fra dyr til mennesker må ikke tages i anvendelse, uden at der åbnes adgang hertil fra de centrale sundhedsmyndigheder her under Den Centrale Videnskabsetiske Komité, og før der er taget stilling til de faglige og etiske problemer, der rejser sig i forbindelse med disse teknikker.
- En anvendelse bør bygge på, at der foreligger tilstrækkelig sikring mod de risici, der er forbundet med transplantation fra dyr til mennesker, samt at der er foretaget en grundig analyse af kendte og mulige aspekter.
- Det bør tillige sikres, at xenotransplantation ikke indebærer udtalt smerte, anden intens lidelse eller voldsom angst for de involverede dyr.
- IT- og forskningsministeren nedsætter i samarbejde med de øvrige ministre en arbejdsgruppe, der skal afdække muligheder og risici inden for de nye bio- og genteknologier, her tænkes på bl.a. gendiagnostik, genterapi, terapeutisk kloning og xenotransplantation.
- Forsøg og behandling skal finde sted i offentligt regi.
- Det bør tillige sikres, at forsøg med xenotransplantation offentliggøres inkl. løbende opdatering vedrørende eventuelle bivirkninger.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 46).

Anden næstformand (Henning Grove):

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Også dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Et spørgsmål til hr. Niels Bloch Jespersen: Er hr. Niels Bloch Jespersen ikke enig i, at så længe der ikke eksisterer lovgivning på området, kan vi risikere, at der forekommer enkelte tilfælde af xenotransplantation i Danmark? Er hr. Niels Bloch Jespersen ikke også enig i, at ét eneste forsøg er tilstrækkeligt til at overføre smitte fra dyr til mennesker og dermed starte en epidemi? Og er hr. Niels Bloch Jespersen vidende om, at der ifølge Ejvind Kemp, som er forskningskoordinator på området og professor på KAS i Herlev, al-

lerede er udpeget en gård i Vestsjælland til opdræt af transgene grise?

(Kort bemærkning).

Niels Bloch Jespersen (S):

Til fru Tove Videbæk: Nu skal det her jo ikke blive et større juridisk skoleridt, men med mit kendskab til dansk sundhedsvæsen har jeg ikke fantasi til at forestille mig, at der er nogen amtskommuner eller andre, der driver sygehuse, som vil give tilladelse til det. Vi har netop hørt, at der vil blive givet information, og det er jo sådan, at når Sundhedsstyrelsen siger, at det ikke er en dokumenteret behandlingsform, er der ingen danske læger, der vil tage den i brug, så her er jeg helt tryk.

I øvrigt er jeg enig i, at der er en risiko. Vi aner bare ikke, hvor stor den er, men der er en risiko, hver gang man overfører dyreceller til menneskeceller, og det er jo også derfor, vi fra forslagsstillernes side reelt indfører et moratorium for så vidt angår xenotransplantation fra dyr til mennesker.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Nu havde jeg lidt svært ved, men det er udelukkende min egen skyld, at følge med i sundhedsministerens redegørelse. Men jeg hørte da, at der blev sagt noget om, at der muligvis skulle tages lovgivningsinitiativer i disse sager, så der blev lavet en lovgivning, der fulgte problemerne op, og jeg vil godt spørge den socialdemokratiske ordfører, som jeg går ud fra har detaillæst sin ministers redegørelse: Kan han ikke godt svare Kristeligt Folkeparti, at der er en til vished grænsende sandsynlighed for, at Folketinget i givet fald også vil blive inddraget – ellers kan man jo ikke lave lovgivning; det tror jeg selv Sundhedsministeriet er klar over – når man sætter det i værk?

Ellers kunne hr. Bloch Jespersen måske spørge sundhedsministeren, hvad der lå i, at man ville gøre brug af lovgivning for at sætte tingene i værk. Sådan kunne det jo også gøres. Jeg kunne sådan set selv spørge sundhedsministeren, men så kommer han først til at svare meget sent, så det kunne være en fordel, at det var den socialdemokratiske ordfører, der gjorde det.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Til hr. Niels Bloch Jespersen: Kunne det ikke tænkes, at en regional videnskabsetisk komité

kunne finde på at give tilladelse til forsøg med xenotransplantation på trods af en venlig henstilling fra Den Centrale Videnskabsetiske Komité?

(Kort bemærkning).

Niels Bloch Jespersen (S):

Til Gunvor Auken – nej, undskyld, Margrete Auken. (*Munterhed*). Jeg har skrevet Gunvor, men det er forkert. Undskyld, jeg beklager.

Til fru Margrete Auken: Hvorvidt der skal tages lovgivningsinitiativer eller ej, er jo netop det, vi skal have afklaret i den arbejdsgruppe, som skal nedsættes, og jeg har her ordret, hvad sundhedsministeren sagde, nemlig at:

»... behandlingen med xenotransplantation på landets sygehuse ikke iværksættes uden for et videnskabeligt godkendt forskningsregi, indtil der ved lovgivningen eller andre offentlige regler er skabt klare rammer for behandlingens samfundsmæssige forsvarlige udøvelse uden for forskningsregi.«

Det vil sige, at det, det i princippet handler om, er, at vi skal afvente arbejdsgruppens rapport, og at der er indført et reelt moratorium indtil da. Om der så skal lovgivning til, eller hvad, må tiden vise.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Jeg fik desværre ikke svar på mit spørgsmål, men hr. Niels Bloch Jespersen er lovligt undskyldt, for han talte vistnok med sundhedsministeren, mens jeg stillede spørgsmålet. Men jeg kan stille det igen: Kunne det tænkes, at en regional videnskabsetisk komité kunne give tilladelse til forsøg med xenotransplantation på trods af en henstilling fra centrale sundhedsmyndigheder, så længe der ikke findes lovgivning på området? Kunne det tænkes?

(Kort bemærkning).

Niels Bloch Jespersen (S):

Til fru Tove Videbæk: Vi lever faktisk i et civiliseret land, så svaret er nej!

Anden næstformand (Henning Grove):

Fru Tove Fergo som ordfører.

Tove Fergo (V):

Først og fremmest skal Kristeligt Folkeparti have tak, fordi de med denne forespørgsel følger op på den høring, som Folketingets Sund-

hedsudvalg og Forskningsudvalg med Teknologirådets hjælp afholdt den 23. februar sidste år.

Ved at sætte xenotransplantation på Folketingets dagsorden tvinges vi til endnu en gang at gennemtænke de etiske, sundhedsmæssige, sociale og forskningsmæssige spørgsmål, som overførelse af organer fra dyr til mennesker rejser, samt de problemer med dyrevelfærd, som også er indeholdt i hele denne problematik.

Regeringen bliver spurgt, hvordan den vil sikre, at eventuelle forsøg med overførelse af dyreorganer til mennesker kan ske i kontrollerede forsøg og i begrænset omfang, og om man samtidig vil overvåge, at donor- og forsøgsdyrenes velfærd sikres. Det har ministrene nu svaret på, og de har givet forskellige forslag til, hvordan dette område skal følges. Der foregår en lignende debat i internationale fora, og de krav, der bliver fremført af bl.a. Europarådets Parlamentariske Forsamling, er, at der skal arbejdes på et retligt bindende moratorium i forbindelse med kliniske xenotransplantationer i medlemsstaterne.

I Europarådet foreslår man også, at der i samarbejde med WHO skal udarbejdes en strategi, hvor etiske, medicinske, videnskabelige, retlige, sociale og folkesundhedsmæssige aspekter af xenotransplantation vægtes mod hinanden, inden forsøg på mennesker bliver udført. WHO har udgivet en rapport, hvis konklusion er, at det er nødvendigt med et internationalt fællessyn på, hvordan man afvejer nytten og risikoen ved xenotransplantation. Man må derfor internationalt enes om, hvilke forholdsregler der skal tages for at mindske smitterisikoen, inden problemet opstår.

Og dette arbejde i Europarådet og WHO skulle blive tilendebragt i begyndelsen af år 2002, og i mellemtiden har en lang række lande vedtaget lovgivning, der skal regulere xenotransplantationen, eller oprettet nationale, rådgivende organer, der skal overvåge området. Mærkeligt nok foregår der i øjeblikket ikke ret meget i EU-regi med henblik på en direkte regulering af dette område.

Vi har hørt de forrige ordførere og ministrene tale om den smitterisiko, smittefare, der er forbundet med at transplantere organer fra dyr til mennesker. Men der er mange andre problemer. Der er de etiske, der er de sociale, der er de retlige, og der er problemerne vedrørende dyrevelfærd. Men smittefaren er nok det problem, der trænger sig mest på, og derfor er det vigtigt at handle fornuftigt.

Det er vigtigt for mig at sige i dag på Venstres vegne, at vi ikke mener, vi kan gå med til at standse udviklingen. Der skal stadig forskes, og dette område skal stadig kortlægges. Men samtidig skal vi sikre en besindig udvikling til gavn for alle de patienter, som er afhængige af, at der sker en forskning på området.

Henriette Kjær (KF):

At lide af en alvorlig sygdom har store menneskelige omkostninger. Smerte, frygt og usikkerhed følger den syge. Som politikere har vi derfor også en stærk forpligtelse til at skabe de rammer, som kan være med til at mindske disse menneskelige omkostninger, og som politikere har vi derfor også en stærk forpligtelse til at sørge for, at rammerne for den bedste og mest effektive behandling er til stede.

Disse rammer er ikke konstante. Vi lever i en verden, hvor nye og bedre behandlingsmetoder hele tiden udvikles, i en verden, hvor der hele tiden forskes i nye teknikker.

Én af disse teknikker er transplantation af organer og væv fra dyr til mennesker. En teknik, der virker lovende, men også en teknik, der rejser store spørgsmål, ikke mindst af etisk karakter.

Jeg vil her gerne tilkendegive, at jeg som udgangspunkt er positiv over for tanken. Positiv, fordi teknikken skaber nogle interessante perspektiver i behandlingen af sygdom. Her tænker jeg ikke mindst på de åbenlyse fordele, teknikken vil kunne give i forhold til det at tilvejebringe et tilstrækkeligt antal organer.

Som det er i dag, er der mangel på organer til syge mennesker, en mangel, der i al enkelhed betyder, at mange må vente i lang tid for at få indopereret det eller de organer, som kan være med til at gøre dem raske, at mange må vente på de organer, der vil gøre dem i stand til igen at kunne fungere almindeligt uden smerter, uden frygt. For nogle patienters vedkommende betyder organmangel i værste fald, at de aldrig når at få muligheden for at få et nyt organ.

Ved at benytte transplantation af organer fra dyr til mennesker vil antallet af organer stige betragteligt. For syge mennesker, der mangler organer, kan vi alle forstå, hvad det vil betyde.

Man skal dog ikke glemme, at vi samtidig bevæger os ind på et næsten ukendt territorium. Som politikere må vi ikke bare lade os euforisere i lykke og begejstring over videnskabens formåen, derfor skal vi tænke os godt om, før vi tager stilling.

For mig at se betyder det først og fremmest, at der skal ske en grundig og tilbundsående forskning på området, en forskning, der blotlægger fordele og ulemper ved at transplantere organer fra dyr til mennesker, en forskning, der blotlægger gevinster og risici.

I den forbindelse er der for mig at se især én ting, vi skal sikre, nemlig at transplantation fra dyr til mennesker ikke indebærer en risiko for patienterne eller for samfundet som helhed, hvis en epidemi skulle opstå.

Min konklusion er derfor, at vi ikke på forhånd skal afskrive os mulighederne for at skabe rammerne for en endnu bedre og mere effektiv sygdomsbehandling. At gøre det vil være en utilgivelig handling. På den anden side har vi dog også en stærk forpligtelse til at sikre, at vi ikke bare giver los for noget, som ikke er undersøgt til bunds.

I Det Konservative Folkeparti er vi derfor medforslagsstillere til forslaget til vedtagelse, fremført af hr. Niels Bloch Jespersen, ligesom vi er enige i Etisk Råds udtalelse fra den 22. januar år 2001.

Margrete Auken (SF):

Der er ingen tvivl om, at presset på systemet for at få lov til at gøre det her er og fortsat vil være stort. Der er allerede nu investeret kolossale summer og menneskelig forskningskraft i det her projekt, og derudover er der, som ikke mindst fru Henriette Kjær gjorde opmærksom på, en kraftig forventning til, at man måske kan få – jeg tror også, det var et udtryk, der blev brugt før – organer nok.

Jeg vil så sige, at det får vi aldrig. Vi kan være stensikre på, at efterspørgslen vil stige dramatisk, hvis det her først bliver accepteret. Så jeg tror, vi skal gøre det helt klart, at vi altså også igen åbner for noget, som inden for sundhedsprioriteringen kan blive et meget stort problem.

Det vil jeg så bare lige nævne her, for det er noget, vi render ind i hele tiden. Hvad kan man leve med, og hvad kan man dø med? Lad det være et af de problemer, jeg synes vi skal have i bagehovedet, når vi snakker videre om det.

Så er der derudover et andet problem, som så mange har været inde på i dag, at jeg ikke vil fordybe mig yderligere i det, nemlig altså risikoen for, at man overfører virus, som er ufarlige hos dyrene, men altså pludselig kan vise sig at være farlige. Det vil jeg så ikke sige mere om.

Jeg har to problemer, jeg synes, vi skal have belyst bedre, end de er blevet indtil nu. Det ene

drejer sig om, hvad der sker med et menneske, som man tilfører et dyreorgan. Som én sagde engang ved en af de utallige høringer, vi har haft: Det svarer jo ikke til, at man sætter sin radiator ind i en bil, og så er den dér og bliver der.

Når man flytter et griseorgan ind i et menneske, så flytter grisen altså lidt ind i mennesket, og så bliver man 10 pct. gris.

Og hvordan har vi det i grunden med at være 10 pct. gris eller sådan noget? Det er et problem, som skal gennemtænkes. Nogle af os husker, da Novo Nordisk begyndte at bruge gensplejset insulin i stedet for griseinsulin. Da havde de sådan en måske ikke helt så behændig formulering. De sagde, at det var mere sexet med det der gensplejede insulin, end det var med svineinsulin.

Men jeg tror i og for sig, at de havde fat i noget, der var vigtigt. Vi må tænke på, at her er det jo ikke bare en behandling, som isolerer sig på den måde, man går simpelt hen ind og blander celler med det dyr, organet kommer fra.

Vi er nødt til at få tænkt meget bedre igenem, hvilke følger det har for menneskers forståelse af, hvem de er, inden vi bare problematisk kaster os ud i det. Og en del af de etikproblemer, der rejser sig i forbindelse med bioetikken, er jo spørgsmål, der ikke umiddelbart sundhedsfagligt skal beskrives, men som rejser en række andre spørgsmål som: Hvad er det, vi gør ved hinanden?

Så kan man selvfølgelig sige, at det menneske, der har fået et organ, flytter sig jo så ikke dér. Men vi ved måske ikke nok om, hvad vi gør ved de mennesker i sådan en situation. Den problematik vil jeg i hvert fald godt være med til at vi får meget, meget bedre belyst, end den har været indtil nu, det at man sådan går hen og bliver delvis gris.

Det andet spørgsmål er det dyreetiske, hvor jeg er glad for, at vi nu har fået en formulering, som svarer til den, der står i dyreforsøgsloven.

Dyreforsøgsloven har jeg selv været med til at lave, jeg har også siddet i Dyreforsøgstilsynet, og jeg kan sige, at det altså indimellem er ganske skrappt. Jeg tror ikke, jeg endnu har været ude for, at vi stod med et forskningsprojekt, som var så irrelevant, at der ikke kunne findes gode grunde for det. Altså, det skal jo være sådan, at hvis et projekt bliver kasseret af den grund, så mener jeg, at manden, der har præsenteret det, skal fyres, ikke fordi han er uetisk, men fordi han er for dum. Det er altså meget, meget nemt at finde på en etisk begrundelse eller en ædel begrundelse for næsten hvad som helst.

Så det er en svær lov at administrere, vil jeg så lige sige, og den kan hurtigt komme til at flytte sig. Den bestemmelse om, at man ikke må påføre dyret lidelse, altså stærk lidelse, har faktisk, når man er skrap i Dyreforsøgstilsynet, og det har jeg været med til at være, sat forsøg i stå, fordi de ikke kunne lade sig gøre – altså, det har været smertebehandlingsforsøg – fordi man så skulle påføre dyret smerte, og der står man i en meget vanskelig situation. Men det har vi altså vedtaget at vi ikke vil have, og det synes jeg vi skal holde fast ved.

Nu tror jeg ikke, at det her er noget, der påfører dyrene smerte. Men man kunne jo spørge sig, om dyret ikke også har noget, der hedder integritet. Altså, hvor meget må det gøres til et menneske? Som en sagde lidt spøjst til mig på et tidspunkt: Skal vi sætte grænsen dér, hvor grisen kan begynde at læse menukortet selv?

Det er morsomt sagt, men det er, synes jeg, også en respekt for dyrets egen ret til at være i verden. Gør vi kun dyrene til tilbehør til os? Vi har det også inden for hele industridyreproduktionen, bestem, og jeg vil da sige, at vores dyreværnslov giver en langt ringere beskyttelse af dyrene end vores dyreforsøgslov, hvilket er ejendommeligt, for det burde jo se anderledes ud. Altså ting, der er hãmrende forbudt inden for dyreforsøgsloven, er fuldstændig tilladt inden for den almindelige industriproduktion af dyr. Så det er altså et ømt område.

Men jeg så meget gerne, at man ind i diskussionen om de her emner også inddrog det, der hedder respekt for dyrets integritet som en del af det, vi bør kunne tænke med ind, selv om det måske ikke er det, som er det hotteste stof for de fleste af vores ordførere. Men ellers er vi glade for at være medforslagsstillere til forslaget til vedtagelse.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Der er en af fru Margrete Aukens bemærkninger, som jeg synes er væsentlig at fastfryse for en stund. Det var bemærkningen om, at jo mere vi bevæger os ind på disse bio- og genteknologier, jo mere bliver prioriteringen i det samlede sundhedssystem vanskeliggjort; den bliver skærpet.

Jeg er enig i den iagttagelse. Men indebærer denne iagttagelse ikke, at det kunne være værd at føje til hr. Bloch Jespersen med fleres forslag til vedtagelse, at den arbejdsgruppe, som man påtænker nedsat, også overhovedet overvejer, om de nye teknologier er relevante ud fra både

en ressourcemæssig synsvinkel og en etisk betragtning?

Altså, det kunne jo godt være, at vi kunne standse op et øjeblik og sige: Jamen der er noget, vi overhovedet ikke vil anbefale at der bliver forsket mere i ud fra den betragtning, at der er begrænsede ressourcer. Der er nemlig noget, der slet ikke bliver forsket i for øjeblikket. Hvem er det overhovedet, der skal bestemme i den her verden, hvad der skal forskes i, og hvad der slet ikke bliver forsket i?

(Kort bemærkning).

Niels Bloch Jespersen (S):

Nu skal jeg ikke stille spørgsmål til den sidste spørger, men til fru Margrete Auken. Det er om det samme emne, hvor jeg forstod, at SF er bekymret for, at hvis man forsker i et område, så kan det vise sig, at forskningen er nyttebringende, og så bliver det nok for dyrt.

Jeg håber ikke, det var sådan, jeg skulle forstå det, for sådan som jeg ser det, er forskning én ting, og der skal vi både med hensyn til grundforskning og forskning i øvrigt lade forskerne have lov at forske. I øvrigt er det ofte for offentlige midler, så derfor kan man være med til at styre det lidt. Men det er det, der er vigtigt for samfundet. Det gør, at vi gør os klart, at fordi man har et forskningsresultat, behøver man ikke bruge det.

Og så vil jeg som en sidebemærkning tilføje, at det jo faktisk er sådan, at så godt som hver gang, vi får ny medicinteknologi, kan det virke dyrt i første omgang, men på sigt bliver det jo meget, meget billigere. Nu ved jeg ikke lige med det her, som jeg slet ikke tror på, xenotransplantation, men generelt med medicinsk teknologi viser det sig, at hvis patienterne bliver selvhjulpne, så er det faktisk en besparelse for samfundet.

Det er et spørgsmål om forskning i forhold til indførelse. Går SF ikke ind for, at forskerne skal have frihed?

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Det er til fru Margrete Auken. Jeg ville blot spørge, om fru Margrete Auken er vidende om, at der findes et stort internationalt selskab, der hedder Novartis, som har 2.000 genmodificerede grise, der venter på deres sidste opgave. De står og tripper i starthullerne og venter på, at vi bliver færdige og gerne vil tillade de her ting i Danmark. Og ligesådan sidder det firma på en

væsentlig del af verdensmarkedet for immunundertrykkende medicin, et marked, der kan blive mangedoblet, hvis xenotransplantation får et gennembrud.

Så det er et kæmpe marked, der åbnes med det her, og store pengeoverførsler til internationale firmaer, der kan komme til at foregå.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Lige til det sidste først. De nøjere detaljer er jeg ikke fortrolig med, men det svarer jo helt til, hvad jeg også sagde: Der kommer et voldsomt pres, fordi der er investeret så meget i det allerede. Så der vil jeg bare sige til fru Tove Videbæk: Jeg er enig i, at vi skal være opmærksom på det her problem, at vi er udsat for et pres i denne her sammenhæng.

Og hvis man så fortsætter baglæns til hr. Niels Bloch Jespersen: Altså SF går både ind for, at folk skal blive raske, og for, at det skal blive billigere, og vi synes også, det er fint med den frie forskning. Så er det sagt.

Når jeg lige præcis anholdt udtrykket »organer nok«, så er det, fordi jeg har svært ved at have fantasi til at forestille mig, at der vil være en overgrænse for, hvad man finder på, hvis det først går i gang, for der er meget, der kan skiftes på os, efterhånden som vi begynder at forfalde sådan her og dér, og hvis det først ligesom kommer ind i den ende af det, hvor det ikke bliver livsbevarende, men livsforbedrende i en grad, så begynder der at åbne sig meget.

Nu behøver vi ikke skændes vildt og fladt om det her, for det bliver næppe tilladt ud fra det her, men lad mig så sige til sidst til hr. Søren Kolstrup, og det kan så også blive et spørgsmål, vi sender videre til sundhedsministeren: Jeg går ud fra, at det vil indgå i en arbejdsgruppes opgave også at tage en ressourcevurdering. Ellers laver den jo ikke sit arbejde godt nok. Selvfølgelig er etikken der, det er jo det, vi pålægger arbejdsgruppen nu, og for mig er etik altså lidt bredere end det rent sundhedsfaglige, som jeg også gjorde opmærksom på. Og det er det altså også for SF, og jeg ved, det også er det for Enhedslisten.

Men derudover går jeg ud fra, at der også foregår en prioriteringsdiskussion om, hvorvidt det her er værd at satse på; for de laver ikke deres arbejde godt nok, hvis det ikke er med i et sådant gruppearbejde. Men det kan vi spørge ministeren om.

Anden næstformand (Henning Grove):
Fru Birthe Skaarup som ordfører.

Birthe Skaarup (DF):

Fagre nye verden åbner uanede muligheder ved overførsel af organer fra dyr til mennesker.

Transplantation af organer fra dyr til mennesker er ikke længere fremtidsmusik.

I dag er transplantation af hornhinder og levende hud fra dyr til mennesker anerkendte behandlingsmetoder. Transplantation af hele organer ligger højere mere end få år ud i fremtiden efter min vurdering.

Den rejste forespørgsel fra Kristeligt Folkeparti hilser Dansk Folkeparti også velkommen. Der er nemlig utrolig mange ubesvarede spørgsmål, som muligvis vil løse sig i årene fremover, men hvor der bør sættes nogle grænser allerede på nuværende tidspunkt. For efter min viden indeholder dansk lovgivning ikke noget specifikt om xenotransplantation eller om, at man kan forbyde en læge at udføre den, ej heller er der nogen forpligtelser til at følge patienterne nærmere over længere tid, eller til, at en patient skal give samtykke til en sådan kontrol, selv om man overtræder nogle aftaler.

Det Ethiske Råd og Den Centrale Videnskabs-etiske Komité kom da også i januar måned, som andre har været inde på, med en fællesudtalelse på baggrund af nogle overvejelser om xenotransplantation i Danmark. Jeg er helt enig i de henstillinger, som disse to råd har udmeldt, nemlig at der ikke bliver udført forsøg og behandling med organer fra dyr til mennesker, før der er truffet foranstaltninger, ikke kun sikkerhedsmæssigt, men også etisk på nogle helt principielle områder, som uvilkårligt følger i kølvandet af så epokegørende skridt, der nu kan åbnes muligheder for.

Vi ved, at der i Danmark er stor mangel på organer til transplantation, specielt organer til nyrepatienter er der et støt stigende behov for. Flere og flere patienter er i dialysebehandling, og bare i 1998 manglede der 550 nyre til transplantation. Derfor vil det i den sammenhæng naturligvis være meget velkomment, at man eksempelvis kan producere specielle grise, såfremt disse specielle organgrise kan bruges til transplantation til mennesker.

Et af de største usikkerhedsmomenter omkring fordele, ulemper og risici vil naturligvis først vise sig, når tidspunktet nås, hvor de første forsøg med mennesker skal udføres. Uden at have nogen lægelig baggrund for at udtale det,

så tror jeg, at der altid vil være risici, og at vi bliver nødt til at acceptere disse med den slags nye teknikkers indførelse, til trods for at man også internationalt på et så epokegørende område må have noget udveksling med fra Danmark omkring forskning og viden.

Der er mange faglige, etiske og også juridiske dilemmaer, men vi ønsker i Dansk Folkeparti, at forskningen til stadighed skal udvikles, og at vi sætter nogle grænser, der handler om de etiske problemer og handler om, at der bliver taget nøje højde for de risici, som xenotransplantation er forbundet med, ikke kun lægeligt, men også etisk, altså et forsigtighedsprincip.

Man kan godt sætte spørgsmålstegn ved, om vi ved nok om konsekvenserne af, at et slumrende virus i et griseorgan pludselig bryder ud hos det menneske, som har modtaget organet, og hvad det kan forårsage i den menneskelige krop, ligeledes om det kan sprede sig epidemisk i hele befolkningen.

Vi må lave nogle forholdsregler, så de dyr, der skal bruges til transplantation, bliver behandlet forsvarligt. Derfor er det på høje tid, at vi nedfælder nogle retningslinjer om etikken og forsøgene med xenotransplantation. Forsøg med indsprøjte levende dyreceller i menneskers organer er i fuld gang mange steder i verden. Derfor ligger transplantation af hele organer ikke mere end få år ud i fremtiden.

Vi har haft nogle voldsomme debatter om de eksperimentelle genterapiforsøg her i landet, og det handler om, at vi er på forkant og får udarbejdet helt principielle forslag på dette område.

I Danmark er vi ikke nået så langt, at vi har udarbejdet disse regelsæt, og derfor mener vi i Dansk Folkeparti, at vi må have nedsat en særlig xenotransplantationskomité, der kan udarbejde sådanne retningslinjer for etik, risici og dyrevovervågning ved xenotransplantationer.

Men vi har tilsluttet os Kristeligt Folkepartis forslag til vedtagelse omkring xenotransplantationer, altså at vi ikke foretager os noget, før det kommer op i Folketinget. Vi mener ikke, at det skal foregå bag lukkede døre, men at vi må have en klar folketingsbeslutning om dette vigtige område.

Susanne Clemensen (CD):

Det er en vigtig debat, Kristeligt Folkeparti rejser med denne her forespørgsel til regeringen om forskning i og forsøg med overførsel af organer og væv fra dyr til mennesker som erstatning

for menneskeligt sygt væv eller organer, i fagsprog også kaldet xenotransplantation.

Xenotransplantation er en teknik, som på den ene side åbner for et håb om at kunne skaffe organer nok til transplantationer. Xenotransplantation rummer på den anden side etiske problemstillinger, og teknikken kan indebære sundhedsmæssige risici, bl.a. risiko for, at der opstår nye epidemiske sygdomme på grundlag af smitstoffer fra donordyrene.

I Danmark er der i dag ikke nogen særlovgivning, som regulerer overførsel af organer og væv fra dyr til mennesker. I modsætning hertil er xenotransplantation internationalt belagt med meget store restriktioner på grund af risikoen for katastrofale epidemier, og reelt har der i de seneste år hersket et forskningsmoratorium i udlandet, som vel at mærke er skabt i enighed mellem forskere, firmaer og myndigheder.

Men i CD mener vi, at der er gode grunde til ikke at se isoleret på xenotransplantation, fordi mange af de grundliggende etiske forsknings- og sundhedsmæssige, tekniske og juridiske spørgsmål, som man må overveje og vurdere i relation til forskning og forsøg med xenotransplantation, også gør sig gældende i forhold til andre dele af bioteknologien.

Xenotransplantation og terapeutisk kloning er dele af en emnekræds, hvor der sker en rivende udvikling, og hvor tingene alligevel hænger indbyrdes sammen. Vi foretrækker derfor at se på hele bioteknologien, hvad angår den etiske forsknings- og sundhedsmæssige side, i en større sammenhæng.

Der har været en række problemer forbundet med forskning og forsøg med genteknologi i sundhedsvæsenet i Danmark, som har skabt usikkerhed. Når det gælder genterapi, er der i udlandet gennem de sidste år sket afgørende gennembrud, men udviklingen i Danmark er stagneret, dels på grund af manglende offentlig prioritering af området og dels som følge af de første uheldige forsøg med genterapi, der blev gjort herhjemme ved Århus Universitetshospital.

I 1997-98 forsøgte man her at behandle patienter med hjernekræft ved at indsætte museceller i hjernen. Forsøget blev afsluttet uden nævneværdige effekter, hverken positive eller negative. Men trods godkendelse fra alle relevante myndigheder, herunder Lokal- og Centralvidenskabsetisk Komité, Skov- og Naturstyrelsen, Arbejdstilsynet og Sundhedsstyrelsen, er det bemærkelsesværdigt, at man her gennemførte xe-

notransplantation på mennesker uden nogen risikovurdering af dette aspekt eller efterfølgende kontrol af de xenotransplanterede patienter og deres omgivelser.

Ligesådan havde vi et andet genterapiforsøg på Århus Universitetshospital, som blev gennemført i begyndelsen af 1999. Det forsøg blev imidlertid standset på grund af uregelmæssigheder og skarpt kritiseret i pressen. Efterfølgende blev der udtrykt betydelig kritik af såvel den faglige standard som myndighedernes sagsbehandling. Et overordnet problem i den her sag viste sig at være mangel på kvalificeret ekspertise.

Derfor har vi i CD været meget optaget af, at beslutningsgrundlaget skal styrkes både etisk og fagligt, og i sidste folketingssamling foreslog vi som konsekvens heraf, at der skulle oprettes et genterapiråd med det formål at overvåge udviklingen af genterapi som behandlingsform.

Det forslag har vi siden arbejdet videre med og er gået i brechen for at få samling på det her område og for at styrke Danmarks muligheder for at gøre sig gældende som bioteknationen. Og derfor har vi fremsat et forslag, som går ud på at opfordre regeringen til at oprette en bioteknologistyrrelse under Forskningsministeriet til styrkelse af den offentlige koordination på området, så eksisterende samarbejdsinitiativer kan udnyttes bedre og nye initiativer kan etableres, når behov og muligheder opstår.

Vi er enige i, at dansk regulering på det her område bør samstemmes med den internationale udvikling, herunder Europarådets forslag til retningslinjer, der ventes at foreligge om 2 år.

Vi skal ikke her i Danmark drage forhastede konklusioner, så dansk forskning og sygdomsbehandling taber terræn og danske forskere foretrækker at tage til andre lande for at deltage i forskning og forsøg inden for det bioteknologiske område. Det kan vi efter CD's opfattelse ikke forsvare over for de uheldredeligt syge mennesker i Danmark, der har store forhåbninger til den ny bioteknologiske forskning. Ikke til xenotransplantation, der er vi enige i, at det formentlig er en outdated teknologi, men vi har derimod stor tillid til terapeutisk kloning. Og det vil være at lægge gift ud for de bio- og medikovirkosomheder i Danmark, som har et stort vækstpotentiale i sig.

Vi står i CD bag den forespørgsel, som en bred kreds af partier er enige i, og vi mener ikke, at der er nogen grund til at beslutte et decideret

moratorium på dette område her fra Folketings-salen.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Altså bare for at vi lige forstår hinanden nu, os, der er fælles om det her forslag til vedtagelse: Det er et de facto-moratorium, og det er vigtigt at få det slået fast.

Jeg går ud fra, fru Susanne Clemensen er enig med mig i, at det er et de facto-moratorium, ligesom vi skal have slået fast, at man i de regionale komiteer ikke må lave noget uden at have været igennem Den Centrale Videnskabetiske Komité. Det er vigtigt, at det ikke bliver blødt op nu, fordi så bliver det helt ubærligt.

Så det er et reelt moratorium, og vi skal have fulgt det her nøje. Det håber jeg altså fru Susanne Clemensen er enig i.

(Kort bemærkning).

Susanne Clemensen (CD):

Til fru Margrete Auken vil jeg sige, at vi er fuldstændig enige i CD om, at xenotransplantation er forbundet med meget store risici på nuværende tidspunkt, og at det, vi er medforslagsstillere til her, er et de facto-moratorium.

Det, som vi til gengæld ikke er enige i, er, at vi skal have en folketingsbeslutning, der siger, at man skal vende tilbage til Folketinget og diskutere det her spørgsmål på ny. Der har vi altså tilid til, at de centrale sundhedsmyndigheder, herunder Den Centrale Videnskabetiske Komité, er dem, der tager stilling, og at det er dem, der kommer med anbefaling til Folketinget, om det her er en teknologi, vi skal fortsætte med, eller om den er forbundet med så store risici, at vi ikke skal foretage os noget på det her område fremover.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Ja, det er jo en meget central diskussion, vi pludselig får, om det her er et moratorium eller ikke et moratorium. Jeg kan forstå, at det er et moratorium. Jeg kan nu også forstå, at CD er enig i, at det er en sag, der for at kunne komme videre og skulle ophæves skal drøftes i Folketinget. Og de to ting er vi krystalklart enige om. Det er altafgørende for, at vi kan få en relevant stemmegivning.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Professor Klaus Ølgaard, som er formand for Dansk Transplantations-selskab, har udtalt, at der er brug for at introducere en relevant lovgivning. Jeg vil bare spørge, om fru Susanne Clemensen er uenig med denne forsker i det.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Altså bare lige igen, så vi holder fast: Nu siger CD's ordfører, at man ikke mener, at der er behov for, at Folketinget kommer ind i sagen. Jeg hørte ministerens redegørelse før sådan, at der ikke var taget stilling til, om der var behov for det. Og jeg har været støvende bl.a. over for Kristeligt Folkepartis forslag til vedtagelse, fordi det er meget bastant med dato osv. i den her sammenhæng altså. Ellers var det da meget tæt på, at jeg kunne have stemt for det med den her formulering.

Men så var jeg meget glad for også at høre, at man ikke bare mener, det hele sådan pr. automatik skal ligge uden for Folketinget, og jeg synes, det ville være godt, hvis vi fik en tilkendegivelse fra ministeren om, at Folketinget holdes så tæt informeret, at der ikke sker noget bag ryggen på os. Hvordan det så kommer til at foregå, om det kommer til at foregå gennem en omhyggelig orientering af udvalget, eller om det kommer til at foregå ved, at vi på forhånd siger, vi skal have det i salen, kan vi jo diskutere.

(Kort bemærkning).

Susanne Clemensen (CD):

Ja, jeg må jo konstatere, at jeg har skabt nogen forvirring. Det, jeg mente, og det, jeg stadig væk mener, er, at det står jo altid Folketinget frit for at tage de her spørgsmål op og debattere dem i Folketingssalen. Men sådan som det står her i det forslag til vedtagelse, som vi er medforslagsstillere til, så er det jo de centrale sundhedsmyndigheder, herunder Den Centrale Videnskabetiske Komité, der skal tage stilling til det her spørgsmål og tage stilling til de faglige og etiske problemer, der forbinder sig med de her teknikker, at man jo bl.a. skal se på de risici, der er forbundet med transplantation fra dyr til mennesker, og at der skal foretages en grundig analyse af kendte og mulige aspekter.

Til fru Tove Videbæk: Med hensyn til spørgsmålet om lovgivning er der jo forskellige synspunkter i denne her debat, og vi mener ikke, at lovgivning på det her tidspunkt er nødvendig.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Nu får vi jo reelt en lovgivning, forstået på den måde, at ministeren har lovet os, at nu går der besked ud om, at det her ikke må foretages; det skal altså den anden vej igennem, og det er jo en ændring i forhold til den nuværende praksis. Det er ikke lavet ved lov, men vi mener, det er en tilstrækkelig sikring, vi får, når vi nu også får det slået fast i vedtagelsen.

Hvorvidt der så også skal laves lovgivning på et senere tidspunkt, betragter jeg, som om det endnu er et åbent spørgsmål. Det er der ikke lukket af for, og det er meget afgørende, at der ikke lukket af for det, og at vi kan vurdere det her.

Det er bare de der meget faste grænser, som ligger i Kristeligt Folkepartis forslag, som jeg synes er for firkantede i denne her sammenhæng, men det er for SF meget vigtigt at få slået fast, at muligheden for, at det enten går ind og bliver decideret lovreguleret, eller at Folketinget inddrages løbende i det, bestemt skal holdes åben.

(Kort bemærkning).

Tove Fergo (V):

Da Venstre jo også står bag forslaget til vedtagelse, og da der nu er lidt forvirring om, hvad det egentlig er, vi ønsker med det, så finder jeg også, at det er vigtigt at spørge fru Susanne Clemensen, om det ikke forholder sig sådan, at der i dag ikke er lovgivet om det. Er fru Susanne Clemensen bevidst om, at der i dag ikke er lovgivet specielt om forsøg med xenotransplantation?

F.eks. er der det helt centrale problem, at forsøgspersonerne ikke er forpligtet til at undergive sig nogen som helst kontrol efterfølgende, altså efter at de f.eks. har fået et organ fra et dyr. Og da det er en af de centrale problemstillinger – det er smitterisiko, det er de ubekendte – der er i denne her sammenhæng, som overskygger meget andet, fordi det er alment vellet, det drejer sig om, så ville jeg spørge, om fru Susanne Clemensen kunne være interesseret i at udbyde det med lovgivningen.

(Kort bemærkning).

IT- og forskningsministeren (Birte Weiss):

Jeg beder blot om ordet, for jeg synes ikke, at der er grund til, at man taler forbi hinanden.

Jeg kan sige: Ja, der er de facto tale om et moratorium. Ja, der vil blive nedsat en arbejdsgruppe, og det vil ske på vores initiativ i Forsknings-

ministeriet, men i samråd med de øvrige involverede ministerier.

Det, vi vil gøre, er, at vi vil prøve at afdække, som der står i den vedtagelse, som der formentlig vil være stort flertal for lidt senere hen på eftermiddagen, er muligheder og risici inden for den nye bio- og genteknologi, og her tænkes der bl.a. på gendiagnostik, genterapi, terapeutisk kloning og xenotransplantation. Det er det, vi vil lave i den arbejdsgruppe, og det er en meget, meget stor opgave, vi begiver os ud i.

Tankegangen om, at man på forhånd skulle kunne gøre sig klog på, hvor det ender, ville være ret hasarderet efter min opfattelse, så derfor synes jeg, at vi nu skal lade det her arbejde gå sin gang. Det siger jeg så meget desto mere, som at der jo også foregår en lang række overvejelser, f.eks. i Europaråds-regi, og det vil vi naturligvis holde meget nøje øje med.

Så til det sidste: Ja, vi vil naturligvis finde en passende måde at holde ikke blot Folketinget, men også offentligheden løbende orienteret om, hvad der sker på det område.

Jeg tror nemlig, det er meget vigtigt, at det her ikke bare er et spørgsmål, som politikerne drøfter med hinanden. Det er noget, som befolkningen er dybt, dybt optaget af, og derfor skal vi også ud. Der kan man jo diskutere, om det nogle gange skal ske i form af en skriftlig orientering, nogle gange måske gennem konferencer eller ved andre måder at gribe det an på, og det vil jeg synes er en meget spændende og meget udfordrende opgave, som vi med stor glæde vil tage på os i IT- og Forskningsministeriet.

(Kort bemærkning).

Susanne Clemensen (CD):

Ja, så fik vi jo opklaret en del fra IT- og forskningsministeren, men selvfølgelig er vi i CD helt enige i, at det her forslag til vedtagelse, som vi er medforslagsstillere til, er et de facto-moratorium, og det støtter vi.

Hvorvidt der er lovgivningsspørgsmål – fru Tove Fergo var inde på det – så startede jeg faktisk med i min tale at sige, at jeg godt er klar over, at der ikke er nogen lovgivning på det her område. Hvorvidt der så skal være det på et senere tidspunkt, det har vi ikke taget stilling til endnu, men det er jo blandt andet det, som IT- og forskningsministeren var inde på, nemlig at en arbejdsgruppe skal afdække de risici, de muligheder, der er forbundet med de her teknologier.

Og så skal vi blandt andet også forholde os til den internationale udvikling, herunder Europarådets forslag til retningslinjer.

(Kort bemærkning).

Tove Fergo (V):

Ja, det, jeg blot vil spørge om i denne her forbindelse, er om arbejdsgruppens sammensætning. Jeg går ud fra det som en selvfølge næsten, men jeg følte alligevel trang til at spørge om det her: Bliver der repræsentation af bl.a. Det Ethiske Råd og Den Centrale Videnskabsetiske Komité i den arbejdsgruppe, så det ikke alene er en faglig arbejdsgruppe, men også er en arbejdsgruppe, der tager højde for alle de etiske spørgsmål?

Elisabeth Arnold (RV):

I lighed med de andre ordførere vil jeg også gerne sige tak til Kristeligt Folkeparti, fordi de har taget initiativ til denne her forespørgselsdebat. Det er et spændende og for mange af os meget uoverkommeligt område, fordi perspektiverne er så fantastisk store og svært håndgribelige for os.

Jeg vil også gerne sige tak til forskningsministeren, sundhedsministeren og justitsministeren for nogle meget velafbalancerede svar til forespørgslen, hvor der præsenteres den rette blanding, synes jeg, af forsigtig optimisme på patienternes vegne og bekymring for en uoverskuelig udvikling, som vi måske er på vej ind i.

Jeg ved ikke, om der er nogen af medlemmerne i salen her, der kan huske det, men i Retsudvalgets lokale har vi faktisk nogle spændende moderne malerier, og et af malerierne forestiller efter min bedste opfattelse en kentaur.

En kentaur er et antikt fabeldyr, som var en blanding af et menneske og en hest, så det beskriver jo blot, at denne puslen med tanken om at blande mennesker med dyr har eksisteret i vores civilisation helt tilbage til oldtiden. Talrige ægyptiske guder var blandinger af mennesker og dyr. Vi har jo også i nutidig science fiction-film masser af mystiske sammenblandinger af rumvæsener og mennesker, som får de frygteligste og mærkværdigste konsekvenser.

Så man kan ikke sige, det er noget nyt emne, men aldrig nogen sinde har realisationen af disse mange mærkelige drømme og forestillinger været så snublende nær, som det er nu.

Jeg skal ikke prøve at nedgøre eller at latterliggøre de forskellige forhåbninger, der er til disse blandinger, men det er alligevel interessant, at spekulationer, som vores civilisation har

puslet med i årtusinder, pludselig ser ud til måske at komme et eller andet skridt nærmere en realisering.

Der er håb for patienter. Kan vi nu få dyr som organleverandører, dyr som reservedelsleverandører? Vi har jo i mange tusinde år haft dem som spisekamre og i hundrede år som lægemiddelbanker. Det er selvfølgelig fascinerende og en tanke, som kan indgyde håb til mange håbløst syge patienter og deres familier.

Men vi skal også tage et hensyn til dyrene, såvel dem, der er donorer, bliver donorer, som dem, der optræder som forsøgsdyr i den forskning, der foregår undervejs mod målet.

Hvilke hensyn skal vi så endvidere tage til befolkningerne med hensyn til den smitterisiko, der kan være ved overførsel af organer fra ukendte arter eller fra andre arter til en ny art, som måske ikke har det modstandsberedskab, som det dyr havde, som det kom fra? Det Radikale Venstre ønsker forskning på dette område, for der er store perspektiver i det.

Det er en gammel drøm, der kommer til at gå i opfyldelse. Talrige læger har arbejdet i hundreder af år på at få overført f.eks. blod fra dyr til mennesker i ønsket om at kunne klare blodtabs-situationer og andre ulykkelige situationer. Hver gang er der kommet et lille fremskridt i én retning og store tilbageskridt i en anden retning, så vi er klar over, at der er et kæmpeperspektiv i det, en gammel drøm, der kan opfyldes, men der er også store risici.

Vi har regler om de videnskabsetiske komiteer, som vedrører forsøg og behandling med mennesker, og vi har regler om dyreforsøg, inklusive tilsyn med dyreforsøg, så vi har i og for sig allerede nu nogle regler på området, som beskytter os mod at komme ud i noget, vi ikke kan overskue på nuværende tidspunkt.

Så har vi også vore internationale organisationer, herunder især Europarådet, som beskæftiger sig med konventioner på dette område, hvor man prøver at få nogle fælles internationale regler.

Det er vigtigt, at vi har fælles internationale regler, fordi der forskes overalt i verden i disse ting, og det hjælper ikke noget, at vi tror, at vi i Danmark alene kan undgå en uheldig udvikling blot ved at lave danske regler. Der skal internationale reguleringer til, og der skal være international enighed om, hvordan reglerne skal være.

Vi skal være ydmyge og forsigtige over for opgavens karakter, men vi skal ikke afstå fra forskning på området.

Det Radikale Venstre vil sammen med andre partier være påpasselige og holde tæt opsyn med, hvad der tillades på området og med de resultater, der kommer ud af den arbejdsgruppe, som bliver nedsat af IT- og forskningsministeren.

Derfor er vi glade og tilfredse med den vedtagelse, der er lagt op til her. Den indeholder den rette blanding, den rette afvejning af forhåbning på patienternes vegne og bekymring over for en uoverskuelig udvikling. Det Radikale Venstre støtter vedtagelsen.

Søren Kolstrup (EL):

Man kunne jo stille spørgsmålet: Hvorfor har vi den her debat i dag? Hvorfor har Kristeligt Folkeparti følt anledning til at rejse den her ikke bare vigtige, men også nødvendige debat? Det skal Kristeligt Folkeparti i øvrigt have tak for.

Det er, som fru Tove Videbæk sagde, og det opfatter jeg som den mest centrale udtalelse i den debat, fordi der er nogle ganske bestemte økonomiske interesser, der presser på, bl.a. selskabet Novatis.

Det er vigtigt at holde fast i, at der findes nogle kræfter uden for det her Folketing, uden for det politiske system, der bestemmer dagsordenen.

Derfor er det ekstra relevant, at de folkevalgte tager stilling til: Hvem er det overhovedet, der skal bestemme dagsordenen i samfundet? Er det os herinde, eller er det nogle andre stærke økonomiske kræfter udenfor? Det har Kristeligt Folkeparti peget på. Tak for det.

Men omkring selve indholdet i debatten, nemlig xenotransplantationen, kan jeg konstatere, at vi altså er enige om nu, at det handler om at drøfte et de facto-moratorium for xenotransplantation. Enhedslisten har det sådan, at både af etiske grunde og af medicinske grunde er det relevant og vigtigt med et sådant moratorium.

Vi har måske ikke umiddelbart de helt store betænkeligheder rent etisk, men hvad enten vi har det umiddelbart eller ikke, så finder vi det vigtigt at få det drøftet igennem.

Derimod er det helt sikkert, at hvad angår det medicinske, finder vi det utrolig vigtigt, at vi ikke tillader os at løbe nogen som helst risiko, da konsekvenserne af nye vira fra dyr til menneske kan være katastrofale, hvilket ikke kan retfærdiggøres af, at man forlænger nogle liv ved hjælp af organtransplantation. Og hertil vil jeg gerne vedgå, at jeg personligt ikke tror på projektet.

Der er andre grunde til et de facto-moratorium: Der er sociale grunde. Der er, som det er blevet omtalt, også en lang række dyreetiske grunde.

Den her debat kan selvfølgelig ikke ses isoleret fra den generelle debat omkring bio- og genteknologier. Derfor er det også relevant, som der står i forslaget til vedtagelse fra hr. Niels Bloch Jespersen m.fl., at se på xenotransplantation i et større aspekt, nemlig at få vurderet de nye genteknikker. I hvert fald føler vi i Enhedslisten et stort behov for, at der bliver taget mere samlet stilling til de nye genteknikker, der kan anvendes inden for sundhedssektoren.

Vi mener, det er helt afgørende, at man ikke tager de enkelte genteknikker frem og sætter lup på deres muligheder, men at man i stedet ser sagen i et mere overordnet perspektiv, for der er mange uudnyttede muligheder for at fremme sundhed og helbredelse i verden i dag, og genteknologi er kun én af dem, endda en, der kan være store implikationer ved, og en, der binder meget store ressourcer op, hvis den skal udvikles, og en, der i hvert fald i nogle sammenhænge kan være aldeles uacceptabel. Tænk f.eks. på, at man i Østen opererer under bedøvelse af akupunktur, men det er i hvert fald langt fra alle danske læger, der har et kendskab til en sådan teknik, endsize bruger den.

Overordnet set er der en stor risiko for, at vi fokuserer på en masse muligheder for helbredelse og bare betaler for forskning og forskning med midler, der kan anvendes langt mere langt-rækkende.

Jeg skal til sidst kommentere de to forslag til vedtagelse:

Hvad angår den af hr. Niels Bloch Jespersen fremsatte vedtagelse, noterer vi med tilfredshed, at der her er indføjet, at forsøg og behandling skal finde sted i offentligt regi. Vi konstaterer også, at den arbejdsgruppe, man tænker sig nedsat, skal afdække muligheder og risici.

Men jeg vil godt tilføje, at for Enhedslisten er det utrolig centralt, at en sådan arbejdsgruppe også går ind og overvejer, om de her nye teknologier overhovedet er relevante, for det er jo sådan, at ressourcerne er begrænsede. Man kan altid sige, at vi skal have grundforskning og grundforskning, men når det drejer sig om virkelig at gå ind og tage skridtet fra grundforskning over til mere anvendt forskning, så er der ressourceknaphed. Derfor må vi gå ind og forholde os til det.

Vi mener, det er utrolig relevant, at en sådan gruppe går ind og spørger både ud fra ressourcemæssige og etiske betragtninger, om vi overhovedet skal føre den her teknik ud i livet. Det er først, når vi tager den diskussion, om vi overhovedet skal have den her teknik, at vi efter vores begreber er vores ansvar som politikere bevidst, og derfor kunne formuleringen godt efter vores begreber være skærpet.

I forhold til Kristeligt Folkepartis forslag – Dansk Folkeparti er også medforlagsstiller – kan jeg se, at der er en pointe ved det forslag, og det er, at den siger, at der ikke skal være nogen tvivl om, at vi skal have en lovgivning på det her område, før et forsøg og noget som helst andet kan sættes i værk. Enhedslisten er på det punkt enig med Kristeligt Folkeparti.

Så vi står over for to noget svage forslag til vedtagelse, og derfor skal jeg selvfølgelig anbefale Enhedslistens forslag til vedtagelse ...

Anden næstformand (Henning Grove):

Man skal disponere sin tid.

Søren Kolstrup (EL):

... som jeg ikke ved denne lejlighed får lejlighed til at fremsætte, men god læselyst.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Ja, så vil jeg da egentlig sådan lige sikre, at vi kan få Enhedslistens forslag at høre, inden det pludselig er delt ud omkring os. Jeg ved godt, det ikke må blive delt ud, før vi har hørt det.

Så jeg vil da godt spørge, om Enhedslisten vil være om ikke tilfreds med, det er så pompøst, men så kunne leve med, hvis vi nu får ministeren til at forsikre os, at Folketinget bliver orienteret på en sådan måde, at vi ikke pludselig risikerer, at det her er tilladt, uden at vi har haft greb om det. Sådan kunne man jo gøre det, altså sådan, at man har det løbende forløb i det. Den forsikring skal være på plads. Det er den ene ting, jeg vil sige.

Den anden ting er, om vi også kunne få ind i komiteen eller den der gruppe, der skal sidde, at vi både har humane etiske ting, altså noget, som kan tænkes i andet end sundhedsfaglige baner, sådan at vi har det perspektiv med, som jeg nævnte med, at man bliver de der 10 pct. gris. Jeg synes, det er et vigtigt aspekt. Plus at vi har dyreetikken med på et noget bedre niveau, end vi ellers tit har være vant til.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Nu skal det jo ikke times mig at vide, hvad sundhedsministeren eller en anden minister vil svare på det spørgsmål, som fru Margrete Auken rejser. Men jeg kan i hvert fald sige, at for Enhedslisten er det helt afgørende, at det her følges op med et lovgivningsmæssigt initiativ. Jeg lytter nøje til, hvad sundhedsministeren siger. Det er klart.

Tom Behnke (FRI):

Udviklingen løber, mulighederne bliver flere og flere, og vi har i Frihed 2000 den opfattelse, at vi skal prøve at løbe med, men at vi skal løbe i vores eget tempo, sådan så vi er i stand til at løbe med, og sådan så vi også i visse situationer kan løbe den vej, som vi nu synes er den bedste at løbe.

I forhold til udviklingen på det her område omkring transplantation så er vi i Frihed 2000 positivt indstillet over for de muligheder, der giver sig, men vi er ikke ubetinget positive over for det. Det er helt givet, at en række kriterier skal være opfyldt, inden man kaster sig ud i det.

Der er jo en meget stor usikkerhed i befolkningen over, hvad er det for noget alt det her med gensplejsning, hvad er det for noget med transplantation og nu xenotransplantation, hvad er det, det betyder, hvad er det, det står for, og hvad er konsekvenserne af det?

Der er altså en usikkerhed, som ofte giver sig udtryk i en form for humor, måske endda galgenhumor. Som en af mine gode venner, Erling Agergaard, forleden sagde til mig: Alt det her med xenotransplantation, men hvad så med dem, man i forvejen betegner som værende nogle, der har en kyllingehjerne? Er de så allerede omfattet af det her?

Se, det kan man godt grine ad, men sagen er jo i virkeligheden alt, alt for alvorlig til, at man på den måde kan lave pjat med det, for det, der gør sig gældende, og grunden til, at man forsker så meget på det her område er, er så ivrig efter, om der ikke kunne være en mulighed for at overføre organer fra dyr til mennesker, er jo netop behovet for organer. Der er mangel på organer, og man prøver jo så så vidt muligt meget medmenneskeligt at forsøge, om der er nogle andre muligheder for at redde disse mennesker.

Det er klart, at de, der er i situationen, som er syge og har behov for et nyt organ, er nok ikke de allerbedste at spørge, om de synes, det er en god idé, for selvfølgelig gør de det. De menne-

sker er nogle gange i en situation, hvor det er deres eneste mulighed for at overleve.

Derfor er det væsentligt, at vi tager debatten uafhængigt af det, og det er væsentligt, at Kristeligt Folkeparti har rejst debatten i dag.

Debatten i dag bliver jo ikke nær så dybtgående, som man kunne ønske sig, fordi taletiden er begrænset, og der er mange aspekter at tage fat i. Men jeg vil vende tilbage til senere, at vi i øvrigt alligevel er tilfredse med det forslag til vedtagelse, som er blevet fremsat, som jo lægger op til, at der kommer til at ske noget mere.

Det problematiske ved xenotransplantation er jo for det første spørgsmålet om afstødning af det nye organ. Det næste, der vel egentlig er endnu mere vigtigt, er: Får vi tilsigtet/utillsigtet, skjult/ikkeskjult overført sygdomme fra dyr til mennesker, sygdomme, som ellers ikke havde nogen problemer i sig, så længe det var dyret, der havde dem? Dyret er i sin natur indrettet til at håndtere sygdommen, men hvad sker der i det øjeblik, hvor den bliver overført til et menneske? Har vi så pludselig en ganske, ganske alvorlig situation, som kan accelerere, uden at vi har styr på det? Det er helt klart et problem, som skal afdækkes meget, meget nøje, inden man går i gang med det her.

Der er også det problematiske omkring det etiske, og den etiske debat vil vi også gerne tage. Nu lyser den gule lampe allerede, og det betyder jo bare, at taletiden går meget stærkt. Men for lige at illustrere, hvor svært det kan være at diskutere etikken, så har man jo i mange år ikke haft nogen problemer med, at man har taget medicin, som er, om jeg så må sige, dyrket i dyr, f.eks. insulin og lignende. Det har man ikke haft nogen problemer med; der har ikke været nogen etiske problemer.

Men når man så pludselig taler om, at nu tager man hele grisens hjerte og transplanterer, så er der pludselig et etisk problem. Og derfor er spørgsmålet: Hvor stor en mængde dyr skal der ind i et menneske, før man taler om, at der er et etisk problem? Det er jo en ganske spændende debat i virkeligheden, for verden er jo ikke sort/hvid. Man kan ikke sige ja eller nej til det her.

For os er det også væsentligt, at vi får lagt vægt på dyrenes velfærd. Vi vil i hvert fald ikke være med til, at man overser dyrenes velfærd i iveren efter at sørge for, at det her bare bliver gennemført og derved på dyrenes bekostning. Det vil vi ikke være med til. Dyrenes velfærd skal klart i fokus.

Der er heller ingen tvivl om, at patienterne skal være klart informeret om, hvad det er, der foregår. Og patienterne skal have tiden til og muligheden for at overveje, hvad det er, de går ind til, og selvfølgelig også den klare mulighed for at sige fra, uden at det i øvrigt skal få konsekvenser for dem.

Afslutningsvis vil jeg sige, at forskning er vigtig, for viden på området her er altafgørende for, at vi kan komme videre. Forskning er altafgørende for at finde ud af, hvilke muligheder der er, og specielt hvilke muligheder der ikke er til stede, for det er lige så væsentligt. Og så selvfølgelig hele sikkerhedsspørgsmålet omkring det at overføre organer. Så det er også væsentligt at følge med i forskningen internationalt, ud over at vi selvfølgelig selv skal afsætte de nødvendige ressourcer på området.

Så til forslagene til vedtagelse. Det er sådan, at vi i Frihed 2000 vil støtte det forslag, der er fremsat af Venstre, De Konservative og flere andre partier, ud fra at der i det forslag står, at man har en limit på to år, og derefter tager vi hele problematikken op igen og diskuterer den en gang til. Og de penge, der er, kan vi godt leve med i de næste to år.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Jeg skal på Enhedslistens vegne fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

Forsøg og behandling med xenotransplantation fra dyr til mennesker må ikke tages i anvendelse, uden at der er taget stilling til det fra Folketinget, uden at der åbnes adgang hertil fra de centrale sundhedsmyndigheder, og før der er taget stilling til de faglige og etiske problemer, der rejser sig i forbindelse med disse teknikker.

- En tilladelse bør bygge på, at der foreligger tilstrækkelig sikring mod de risici, der er forbundet med transplantation fra dyr til mennesker, samt at der er foretaget en grundig analyse af kendte og mulige forudsigelige aspekter.
- Det bør tillige sikres, at xenotransplantation ikke indebærer lidelse for de involverede dyr.
- Forsøg og behandling skal finde sted i offentligt regi med fuld aktindsigt for offentligheden.

- IT- og forskningsministeren bør derfor i samarbejde med de øvrige ministre nedsætte en arbejdsgruppe, der skal afdække muligheder og risici inden for de nye bio- og genteknologier, herunder overveje, om man overhovedet finder de nye teknologier relevante ud fra ressourcemæssige og etiske betragtninger.

Dansk regulering af området bør forholde sig til den internationale udvikling, herunder Europarådets forslag til retningslinjer, der ventes at foreligge om to år.

Folketinget opfordrer derfor regeringen til inden den 1. november 2001 lovgivningsmæssigt at sikre, at forsøg eller behandling med xeno-transplantation fra dyr til mennesker ikke finder sted, før der foreligger en folketingsbeslutning herom.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 48).

Anden næstformand (Henning Grove):

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Også dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

En sætning om den fremsatte vedtagelse: Jeg synes, vi kan konstatere, at vi er fantastisk enige i det her Folketing. Det er jo nuancer, der skiller os. Det vil jo så være fint, om vi kan gå sammen om det og medgive hinanden, at nogle af de fortolkningsnuancer, der ligger, er fortolkningsnuancer, som så kan slås fast, for jeg er i hvert fald i løbet af den her debat blevet meget tryk ved, hvordan regeringen vil håndtere sagen.

Så vil jeg lige sige til det, som hr. Tom Behnke sagde, nemlig om der er forskel på at få medicin fra dyr, f.eks. insulin, og så implantater. Ja, det er der jo altså, for hvis man får insulin fra dyr, så sker der ikke noget ved det, havde jeg nær sagt, jo, forhåbentlig bliver man raskere, men hvis man får et organ ind, så begynder det at forbinde sig med resten af mennesket.

Der, hvor jeg synes, der er et etisk problem, er, at vi ikke har sat lys nok på, hvad der sker med en, der kommer ud bagefter og er blevet, og det er altså ikke noget, jeg siger for sjov, 10 pct. gris, eller hvor mange procent det nu drejer sig om. Jeg mener faktisk, det er et meget alvorligt problem, at cellerne på den måde sådan flytter ud, så man også har dem siddende ude i fingeren, og hvor de nu ellers måtte være flyttet hen.

Det problem er underbelyst som etisk problem. Jeg ved ikke, om det er et sundhedsfagligt problem, det kan godt være, det er det også, men det er i hvert fald som etisk problem underbelyst.

Sundhedsministeren (Arne Rolighed):

Jeg vil for mit vedkommende sige tak til Tinget for en konstruktiv debat, som jo i al væsentlighed har vist sig ved, at Folketinget er enige i det væsentlige i en meget kompliceret sag. Det synes jeg lover godt for den udvikling og den debat, vi skal have, når vi skal justere udviklingen i den kommende tid.

Tak også til fru Tove Videbæk, der rejste debatten i dag, og som jeg synes så smukt startede debatten ved at sige, at vi alle skal vise rettidig omhu. Det er jo det, det handler om.

Til fru Margrete Auken, der undervejs i debatten stillede spørgsmål til mig, om det økonomiske, det ressourcemæssige ville være en del af arbejdsgruppen: Det anser jeg som en selvfølge. Skal der indføres nye store behandlingssystemer i vores sundhedsvæsen, så er prioriteringsdiskussionen, så er ressourcespørgsmålet jo et væsentligt aspekt.

Jeg tror tillige, jeg kan sige, at det er så stort et behandlingsområde, at det formentlig efterfølgende også vil blive underkastet en MTV-vurdering, hvor man både ser på, hvilken nytte det gør for patienten, hvilken struktur vi skal arbejde efter i det her land, hvilket apparatur, hvilke omkostninger osv., hvor der selvfølgelig både er plusser og minusser i økonomien. Så ingen kan i dag overskue de økonomiske konsekvenser.

Jeg sagde i min første tale i dag, at det ikke vil kunne iværksættes uden for et videnskabsetisk godkendt forskningsregi, indtil der ved lovgivning eller andre offentlige regler er skabt klare rammer for behandlingens samfundsmæssigt forsvarlige udøvelse. Dermed mener jeg, at det er meget svært på nuværende tidspunkt at sige, om vi har brug for Folketingets hjælp til at vedtage regler.

Jeg vil dog gøre opmærksom på, at jeg også sagde, at endelig forpligter lovgivningen i dag ikke lægerne til at iværksætte langsigtet kontrol af modtagere af et dyreorgan for at spore eventuelle smittekim stammende fra donordyret.

Jeg sagde også, at lovgivningen ikke i dag hjemler opstilling af bindende, dvs. sanktionsbelagte krav til modtageren af et dyreorgan. Så hvis vi kommer så langt med forskningen, at der kan være et perspektiv i at overføre dyreorganer

til mennesker, tror jeg personlig ikke på, at vi en dag undgår at komme i Folketinget med det.

Lad det nu stå åbent til en udredning i den arbejdsgruppe, der skal se på, på hvilken måde et sådant fremtidigt behandlingsperspektiv vil kunne udnyttes af vores sundhedsvæsen og vores sygehusvæsen, og hvordan reguleringen skal finde sted. Skal det være uden for Tinget, eller skal det være her i Tinget?

Jeg vil give tilsagn om for min part at hjælpe med både at give en god information til borgerne, så vi kan få en stor offentlig debat også om de her forhold, og tillige også hjælpe til at få Tinget vel orienteret enten gennem Folketingets Sundhedsudvalg eller på anden vis. Jeg synes, både befolkningen og Tinget har brug for at holdes vel informeret om så vigtig en sag.

IT- og forskningsministeren (Birte Weiss):

Jeg ser ingen grund til at forlænge en debat som denne her yderligere, for det, der vel er det meget positive, er, at meget, meget langt hen ad vejen tænker Folketingets partier ens i det her spørgsmål.

Det, der vel skiller, er alene en overvejelse om, hvordan vi bedst muligt skal skabe den sikkerhed, som alle finder er helt afgørende nødvendig, for at vi kan gå videre ad denne her vej.

Dér synes jeg ikke, at der er grund til at fokusere på den, lad mig bare kalde det tekniske uenighed. Det afgørende er indholdet og optagetheden af, at vi ikke kaster os hovedløst ud i noget, som vi overhovedet ikke kan overskue.

Så vil jeg godt bevare fru Tove Fergos spørgsmål om, hvordan arbejdsgruppen skal sammensættes. Det har jeg af alle grunde ikke noget meget præcist svar på, fordi arbejdsgruppen er – jeg kan måske ikke engang sige én dag gammel, den er nul dage gammel. Men jeg kan godt her på stedet give tilsagn om, at Det Ethiske Råd og Den Centrale Videnskabetiske Komité skal have et medlem i denne arbejdsgruppe, men hvordan den i øvrigt skal sammensættes, synes jeg det vil være lidt hovedløst at forsøge at komme med et bud på her i dag.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg håber også, at forskningsministeren vil sikre, at dyreetikken er med i det her spørgsmål, for det rejser altså nogle spørgsmål om det også. Om det så skal være Dyreetisk Råd, ved jeg ikke, men vi må sikre, at dyreetikken er repræsenteret ud over det snævert sundhedsfaglige.

Så til sundhedsministeren: Forstod jeg det sådan, at da der jo i dag ikke er lovreguleringer, som sikrer, at der er en langsigtet kontrol med recipienten, altså med modtageren af organer, vil vi jo i hvert fald være nødt til at lave det lovgivningsmæssigt, medmindre det kan laves cirkulæremæssigt? Jeg kan ikke helt se, at man kan lave det, hvis det er noget, der er så frit, som det er. Så skal det jo også ind og reguleres lovgivningsmæssigt, og så har vi jo dermed allerede fået sagt, at vi skal se den her sag i Folketinget, da jeg går ud fra, at det i hvert fald vil være et af de resultater, man bliver nødt til at have – at den her sag skal følges.

Men der vil jeg godt lige spørge ministeren, om det er rigtigt forstået, for så er vi jo ligesom ude over det problem; så skal vi jo se sagen til et antal behandlinger i Folketinget.

Tove Videbæk (KRF):

Tak for en god debat og for en god opbakning omkring det nødvendige i at have den her debat. Jeg vil da også sige en speciel tak til fru Birthe Skaarup og til hr. Søren Kolstrup, som støttede varmt.

I øvrigt vil jeg sige noget til fru Tove Fergo og fru Henriette Kjær, der nævnte noget om, at forskningen bare skal fortsætte, og at det er vigtigt med tilbundsående forskning, men at der ikke må være nogen risiko for smitte. Der må jeg da tilføje, at det kan vi ikke på noget tidspunkt være sikre på, for intet bevis for risiko indtil nu er jo ikke det samme som bevis for, at der ingen risiko er.

Derudover har vi været inde på det med at skaffe organer nok og ressourcevurderinger osv., og summa summarum, når det hele bliver gjort op, mener jeg, at vi her under debatten faktisk har fået slået mere og mere fast, at vi er nødt til at have en folketingsbeslutning omkring de her ting.

Der er adskillige, der i debatten i dag har nævnt, at xenotransplantation ikke er noget problem for nuværende, det sker ikke i Danmark, og det vil ikke komme til at ske foreløbig, men der har jeg da lyst til at komme med et par citater fra mennesker, som er i branchen.

Professor Ejvind Kemp, som er en af de danske frontfigurer i den her branche, siger, at om 5-10 år vil xenotransplantation være ren rutine.

Professor Klaus Ølgaard, som er formand for dansk transplantationselskab, siger, at fremtiden er xenotransplantation. Og han siger endvidere, at forskning i produktion af transgene gri-

se til bl.a. xenotransplantation finder sted internationalt i store forskergrupper. Dem både kan og vil vi i fremtiden samarbejde med, når klinisk xenotransplantation er en realitet. Danske læger bliver dermed i stand til at foretage xenotransplantation meget kort efter, at disse er introduceret, men vi har erkendt, at vi ikke bliver de første, og – slutter han – der er således tid til at introducere en relevant lovgivning. Altså efterlyser denne forsker også relevant lovgivning.

Der er en anden afdelingslæge i Sundhedsstyrelsen, Peter Saugmann-Jensen, som siger, at princippet i den vejledning, vi udsendte sidste år, er, at man kun kan indføre en metode uden om komitésystemet, hvis den fagligt er dokumenteret bedre end det eksisterende.

Og han siger, at i nødsituationer følger det af dansk lov, at læge og patient har vidtgående adgang til at arrangere noget mellem sig og udføre det, de beslutter. Der er altså absolut ingen blokering i dansk lovgivning for, at der under særlige omstændigheder kan udføres et enkelt tilfælde af xenotransplantation i Danmark, som det er nu, fordi vi ingen lovgivning har. Lovgivningen gør det i teorien muligt i visse tilfælde også uden om komitésystemets kontrol og godkendelse.

Man kunne spørge, siger professor Ølgaard så, om der ikke i dansk lovgivning står noget om, at det må man ikke, hvis der var en risiko for, at man kunne overføre sygdomme. Nej, det er der ikke, slutter professor Ølgaard. Så også han efterspørger lovgivning på området.

Derfor står Kristeligt Folkeparti fast på, at der er brug for lovgivning på området, og derfor står vi fast på vores forslag til vedtagelse, hvor vi opfordrer regeringen til lovgivningsmæssigt at sikre, at forsøg eller behandling med xenotransplantation fra dyr til mennesker ikke finder sted, før der foreligger en folketingsbeslutning herom.

Sundhedsministeren (Arne Rolighed):

Kort til fru Margrete Auken kan jeg sige, at vi ikke i dag har tilstrækkelige regler til at sikre langsigtet kontrol af modtagere af dyreorganer for at spore smittekim stammende fra donordyret, så derfor vil udgangspunktet være, at skal vi sætte de her behandlinger i gang, skal vi i Folketinget.

Lad det nu stå åbent til den endelige udredning, men udgangspunktet vil være, at vi skal i Folketinget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag til vedtagelse nr. V 46 af Niels Bloch Jespersen (S), Tove Fergo (V), Henriette Kjær (KF), Margrete Auken (SF), Susanne Clemensen (CD) og Elisabeth Arnold (RV) (se foran) vedtoges med 89 stemmer (S, V, KF, SF, CD, RV, FRI og Mogens Andreasen (UP)); 12 (DF, EL, KRF og Frank Dahlggaard (UP)) stemte hverken for eller imod.

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag til vedtagelse nr. V 47 af Tove Videbæk (KRF) og Birthe Skaarup (DF).

Forslag til vedtagelse nr. V 48 af Søren Kolstrup (EL).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 68:

Forslag til folketingsbeslutning om ophævelse af kommunernes pligt til at tilbyde modersmålsundervisning m.m.

Af Gitte Lillelund Bech (V) og Knud Erik Kirkegaard (KF) m.fl.
(Fremsat 12/12 2000).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Margrethe Vestager):

Ikke for at fratage nogen lysten til at lytte, men bare for at det ikke skal være nogen overraskelse: Regeringen kan ikke tilslutte sig forslaget om at ophæve kommunernes pligt til at tilbyde modersmålsundervisning.

Når vi har den holdning, er det ikke kun, fordi vi er vedholdende, og fordi vi har haft den holdning de andre efterhånden mange gange, vi har diskuteret det her forslag i Tinget, men fordi der faktisk er en række fornuftige grunde til det.